

Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma
vuosille 2015–2019, päivitys vuodelle 2018

Sisällys

1. Johdanto.....	4
1.1 Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset ohjelmat	4
2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	5
2.1 Toimialue	5
2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät	5
2.3 Koulutus.....	7
2.4 Valvontakohterekisteri/ Tietojärjestelmä	7
2.5 Viestintä.....	7
2.6 Valvonnan maksullisuus	7
2.7 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	8
2.8. Valvonnan painopisteet 2015-2019.....	8
3. Valvonnan toimialat.....	9
3.1 Yleistä.....	9
3.1.1 Riskinarviointi.....	9
3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika.....	9
3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohtetyyppien tarkastustiheydet	10
3.2 Elintarvikevalvonta	11
3.2.1 Elintarvikevalvonnan tarkoitus	11
3.2.2 Elintarvikevalvontasuunnitelman perusteet	11
3.2.3 Valvontakohteet	11
3.2.4 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely	11
3.2.5 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus	11
3.2.6 Oiva-järjestelmä	12
3.2.7 Ensisaapumisvalvonta	13
3.2.8 Näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontaprojektit.....	13
3.2.9 Elintarvikevalvonnan painopisteet vuonna 2018.....	14
3.2.10 Seurantaohjelmat	15
3.2.11 Valvontakirjanpito	15
3.2.12 Hallinnolliset pakkokeinot.....	15
3.2.13 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot.....	16
3.2.14 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	17
3.3 Terveystensuojelun valvonta	18
3.3.1 Terveystensuojelun valvonnan tarkoitus	18
3.3.2 Terveystensuojelun valvontasuunnitelman perusteet.....	18
3.3.3 Tarkastusten sisällön määrittely.....	18
3.3.4 Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys.....	19
3.3.5 Tarkastukseen käytettävä aika	19
3.3.6 Näytteiden otto ja tutkiminen	20
3.3.7 Terveystensuojelun painopisteet vuosina 2015-2019.....	22
3.3.8 Henkilöstö ja vastualueet	23
3.3.9 Hallinnolliset pakkokeinot	23
3.3.10 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	23
3.4 Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta	24
3.4.1 Valvonnan tarkoitus	24
3.4.2 Tarkastusten sisällön määrittely.....	25
3.4.3 Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja mahdollinen näytteenotto	25
3.4.4 Tarkastuskohteiden tarkastustiheys	26
3.4.5 Tupakointikiellot asuntoyhteisöissä	27
3.4.6 Henkilöstöressurit.....	27
3.4.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	27
4. Eläinlääkintähuolto	28
4.1 Johdanto	28
4.2 Toimintaympäristö.....	28
4.3 Voimavarat.....	28
4.3.1 Henkilöressurit, vastualueet ja työnjako	28
4.3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	29
4.4 Tietojärjestelmät	29
4.5 Yhteistyö ja viestintä	30

4.6 Maksut.....	31
4.7. Valvonnan toimeenpano	31
4.8 Eläinten terveyden valvonta.....	31
4.8.1 Eläintautivalmius	31
4.8.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset.....	32
4.8.3 Eläintautien ilmoittaminen.....	32
4.8.4 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus.....	32
4.8.5 Muu eläintautivalvonta	32
4.9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	32
4.10 Tuonti EU:n ulkopuolelta	33
4.11 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	33
4.11.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	33
4.11.2 Luvan- tai ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	33
4.12 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	33
4.13 Täydentävien ehtojen valvonta.....	34
4.14 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	34
4.15 Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman 2015-2019 painopisteet	35
4.16 Seuranta, arviointi ja raportointi	35
5. Häiriötilanteisiin varautuminen	36
5.1 Toiminta häiriötilanteissa	36
5.2 Epidemioiden selvittäminen	36
6. Suunnitelman toteutumisen arviointi	37

Liiteluettelo:

Liite 1 Elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ja tarvittava työaika vuonna 2018

Liite 2 Terveystarkastuksen valvontakohdetyypin tarkastuksen sisältö

Liite 3 Terveystarkastuksen kohteiden laskennallinen valvonta vuonna 2018

Liite 4 Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, hyväksyttävä toimielimessä ja toimitettava aluehallintovirastolle. Suunnitelmassa on otettava huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen valvontaohjelma. Hyvinkäällä tämän suunnitelman hyväksyy ympäristölautakunta.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden valvomiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista. Kunta perii hyväksymänsä taksan mukaiset valvontamaksut.

1.1 Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset ohjelmat

Ympäristöterveydenhuoltoa hallinnoi ja johtaa kaksi ministeriötä: maa- ja metsätalousministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Näiden kahden ministeriön alaisuudessa kaksi keskusviranomaista (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira) suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat valtakunnallisesti ympäristöterveydenhuoltoa. Aluehallintovirasto (AVI) ohjaa ja valvoo alueellaan annettujen säädösten ja määräysten noudattamista.

Ympäristöterveydenhuollon keskusviranomaiset ovat laatineet yhteisen valtakunnallisen ohjelman vuosille 2015–2019. Valvontaohjelma sisältää ympäristöterveydenhuollon yleiset ja yhteiset periaatteet sekä toimialakohtaiset terveydensuojelu-, elintarvike-, tupakka- sekä eläinlääkintähuoltolakiin liittyvät valvontaohjelmat. Yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteena on koordinoida ympäristöterveydenhuollon eri viranomaisten toimintaa niin, että toimialakohtaiset valvontaohjelmat keskeisten periaatteiden suhteen olisivat yhtenäiset. Kunnan tulee laatia ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, jossa otetaan huomioon keskusviranomaisten toimialakohtaiset valvontaohjelmat ja niihin sisältyvät painopistealueet paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne huomioiden.

2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

Ympäristöterveydenhuolto on yksi kolmesta ympäristökeskuksen tulosityksiköstä rakennusvalvonnan ja ympäristöpalvelun lisäksi. Ympäristökeskuksen asioista päättää ympäristölautakunta.

2.1 Toimialue

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön toimialueeseen kuuluu Hyvinkään kaupunki, jonka pinta-ala on 336 km². Asukkaita kaupungissa on 46 700.

Pääosa valvontakohteista sijaitsee taajama-alueella, noin 90 % kohteista on 4 km:n säteellä ympäristökeskuksen toimipisteestä.

2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

Valvontayksikön henkilöstöresurssi on 9,5 htv, joten se ei täytä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimusta, jonka mukaan ympäristöterveydenhuollon itse järjestävällä kunnalla on oltava käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit tähän tehtävään.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön erikoistuminen ja henkilöstöresurssin jakautuminen on esitetty taulukossa 1.

Ympäristöterveydenhuollon suunnitelmallisen valvonnan tarpeeksi on arvioitu yhteensä noin 249 henkilötyöpäivää;

- terveydensuojelun valvontaan 79 henkilötyöpäivää, joista tarkastuksia 45 htp, matka-aikaa 11 htp, näytteenottoa 19 htp, näytetulosten kirjausta ja laskujen kirjoitusta 4 htp
- elintarvikevalvontaan 161 henkilötyöpäivää, joista tarkastuksia 101 htp, matka-aikaa 35 htp, näytteenottoa 16 htp, näytetulosten kirjausta ja laskujen kirjoitusta 9 htp
- tupakkalain mukaiseen valvontaan 9 henkilötyöpäivää, joista tarkastuksia 9 htp

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa on arvioitu muuhun valvontatyöhön kuluva aika, joka on tavallisesti 1,5 – 5 kertaa alueella sijaitsevien kohteiden tarkastuksiin tarvittava aika. Tällaista muuta valvontaa, joka ei vaadi säännöllisyyttä, ovat erilaiset suunnitelmaan sisältymättömät valvontatapaukset, asumisterveyteen liittyvät tarkastukset, epidemiaselvitykset, asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet, ilmoitusten ja hakemusten käsittely sekä lausuntojen valmistelu muille viranomaisille. Myös toimiminen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen ja erilaiset raportointitehtävät vaativat voimavaroja. Lisäksi eri lainsäädännöissä määriteltyihin häiriötilanteisiin varautumiseen tulee varata riittävästi aikaa ja suunnitelmia on hyvä laatia yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa. Taulukossa 2 on suunnitelma voimavarojen jakautumisesta eri toimialoille.

Taulukko 1 Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä oleva henkilöstö

Nimi	Virkanimike	erityisosaaminen/vastuualue	htv
Katri Kiviniemi	kaupungineläinlääkäri / terveysvalvonnan johtaja	elintarvike- ja ympäristöhygienia	1
Pialiisa Toropainen	II kaupungineläinlääkäri	eläinlääkäripalvelut	1,2
Satu Lievonen	elintarviketarkastaja	elintarvikevalvonta, tupakkalain valvonta	1
Saara Rinne	terveystarkastaja	talous- ja uimavesiasiat, terveydensuojelu (koulut, päiväkodit, kokoontumis- ja majoitushuoneistot)	1
Pia Tiainen	terveystarkastaja	elintarvikevalvonta, terveydensuojelu (hoitolaitokset)	1
Maiju Koho	terveystarkastaja	elintarvikevalvonta, terveydensuojelu (kauneushoitolat)	0,8
Tuulia Vennola (sij. Mirja Meriläinen)	terveystarkastaja	terveydensuojelu (asunnontarkastukset, liikuntatilat)	1
Terhi Kellberg	tutkimusavustaja	viranomaisnäytteet, eläinlääkärin avustaminen	1
Nina Nihtilä	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu-/eläintautivalvonta	0,5
Jenni Kekäläinen	asianhallintasihteeri	hallinto	0,3
Eija Pennanen	asianhallintasihteeri	hallinto	0,5
Lakimies		hallinto	0,05
Ymp.toimen johtaja		hallinto	0,15
Yhteensä käytettävissä			9,5 htv

Taulukko 2 Suunnitelma voimavarojen jakautumisesta valvottaville toimialoille

	Käytettävissä kokonaisuudessa, htv	Kokonaisuudesta käytettävissä suunnitelmalliseen valvontaan, htv	Suunnitelmallisen valvonnan tarve riskinarvioinnin perusteella, htv + matka-aika
Elintarvikevalvonta	2,55	0,7	0,7
Terveydensuojelun valvonta	2,3	0,4	0,4
Tupakkavalvonta	0,15	0,04	0,04
Yhteensä	5,0	1,14	1,14
Eläinlääkintähuolto	1,7	0,1	0,1
Johtaminen	0,8		
Yhteensä	7,5		

Voimavarojen jakautumistaulukko ei sisällä avustavaa henkilökuntaa (2 htv).

2.3 Koulutus

Henkilöstön pätevyys varmistetaan oikein toteutetulla rekrytoinnilla ja henkilöstön täydennyskoulutuksella. Talousarviossa on varattu määräraha noin 30–35 koulutuspäivään osallistumista varten. Tavoitteena on, että henkilöstö voi osallistua kaikkiin tärkeisiin keskusvirastojen ja aluehallintoviraston järjestämiin täydennyskoulutustilaisuuksiin ja työkokouksiin (n. 8 koulutuspäivää vuodessa terveys-/elintarviketarkastajille ja eläinlääkäreille).

2.4 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmä

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköllä on käytössä TerveKuu-ohjelmisto, joka sisältää KUTI 1 ja KUTI 2 sekä YHTI -toiminnot. Ohjelmistoa päivitetään keskushallinnon edellyttämässä ja ohjelmiston kehittäjän mahdollistamassa aikataulussa.

TerveKuussa oli 2.11.2017 yhteensä 356 elintarvikevalvonnan, 452 terveydensuojelun ja 143 tupakkavalvonnan kohdetta. Elintarvikevalvonnan kohteista 338 ja terveydensuojelun kohteista 364 oli kytketty valtakunnalliseen KUTI/YHTI-tietokantaan. Tupakkavalvonnan kohteista 51 oli tupakan vähittäismyyntipaikkoja.

Vuoden 2019 alusta valvontakohderekisterinä tulee toimimaan valtakunnallinen VATI-järjestelmä. VATI on ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä. Vuonna 2018 varaudutaan tiedonsiirron vaatimiin etukäteisvalmisteluihin ja uuden järjestelmän käyttöönoton edellyttämiin koulutuksiin.

2.5 Viestintä

Valvontasuunnitelmaluonnos on luettavissa ja kommentoitavissa Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon internetsivuilla muutaman viikon ennen lautakunnan kokousta. Hyväksytty valvontasuunnitelma on ympäristölautakunnan käsittelyn jälkeen luettavissa samassa paikassa. Lautakunnan päätökset annetaan tiedoksi alueelliselle päivälehdelle Aamupostille. Ajankohtaisista tutkimustuloksista ym. kerrotaan internetissä ympäristöterveydenhuollon ajankohtaista-sivulla sekä erikseen lähetettävillä tiedotteilla. Ajankohtaisista asioista kerrotaan kaupunkilaisille myös tekniikan ja ympäristön toimialan ”Rakentavasti Hyvinkää” -tiedotteessa, joka jaetaan kaikkiin hyvinkääläisiin kotitalouksiin.

Asiakaspalvelusta, neuvonnasta ja opastuksesta vastaa kukin tarkastaja valvontavastuullaan olevien kohteiden osalta. Neuvontaa tehdään myös pitämällä puheenvuoroja ympäristöterveydenhuollon eri aiheista erilaisissa koulutus- ja tiedotustilaisuuksissa. Kaikkiin esitelmointikutsuihin pyritään vastaamaan myöntävästi.

Häiriötilanneviestinnässä noudatetaan kaupungin kriisiviestintäohjetta. Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa on tarkemmat ohjeet viestinnästä häiriötilanteissa.

2.6 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen valvonta on maksullista. Valvontaviranomaisen tulee periä toiminnanharjoittajalta hyväksytyn taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta, näytteenotosta ja näytteen tutkimisesta. Valvonnan maksullisuuden tavoitteena on ympäristöterveydenhuollon voimavarojen turvaaminen, minkä vuoksi on tärkeää, että maksutulot kohdennetaan kunnassa valvonnasta vastaavalle yksikölle. Maksuilla katetaan valvonnasta aiheutuneita todellisia kustannuksia.

Ympäristölautakunta on hyväksynyt ympäristöterveydenhuollon maksutaksan, joka tarkastetaan tarvittaessa yleensä vuoden tai kahden vuoden välein. Maksutaksa on nähtävillä ympäristöterveydenhuollon internetsivuilla.

Ympäristöterveydenhuollon yksityiskohtaisissa valvontasuunnitelmissa ja työohjelmissa on arvioitu valvontaohjelmien edellyttämällä tavalla tarkastukseen kuluva kokonaisaika. Fyysisen tarkastuksen keston lisäksi on huomioitu tarkastuksen valmisteluun ja tarkastuskertomuksen laatimiseen kuluva aika. Nämä huomioidaan kohdekohtaisissa valvontasuunnitelmissa sekä keskusviranomaisille ja lautakunnalle tehtävissä raporteissa.

2.7 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Ympäristöterveydenhuollon yksikkö tukeutuu laboratoriotutkimuksissa kaupungin muiden yksiköiden kanssa yhteisellä sopimuksella hankkimiinsa laboratoriopalveluihin. Hyvinkään kaupungin elintarvike- ja ympäristölaboratorion toiminta lakkautettiin vuoden 2014 loppuun mennessä. Vuoden 2015 alusta alkaen laboratoriopalvelut on hankittu VITA-Terveyspalvelut Oy:ltä, jonka laboratorio sijaitsee Helsingissä. Sopimus VITA-Terveyspalvelut Oy:n kanssa on voimassa vuoden 2018 loppuun saakka.

2.8. Valvonnan painopisteet 2015-2019

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman teema vuosille 2015-2019 on valvonnan vaikuttavuus. Erityisesti ohjelmakaudella tulee kiinnittää huomiota valvonnan riskiperusteisuuteen ja tehokkaaseen kohdentamiseen, valvonnan maksullisuuden edistämiseen, tietojärjestelmien kehittämiseen ja hyödyntämiseen sekä valvonnan näkyvyyden varmistamiseen. Aluehallintoviraston on tarkoitus tehdä arviointi- ja ohjauskäyntejä valvontayksiköihin.

3. Valvonnan toimialat

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu kansanterveyslain 1 §:ssä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Lainsäädäntö on esitetty tarkemmin toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Toimialakohtaisissa suunnitelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja -luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan toimesta säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimuksenmukaisuus.

Hallintolain 39 §:ssä säädetään tarkastuksesta seuraavaa: ”Viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Edellä tarkoitetulla asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot.”

Tarkastuksella käytetään mahdollisuuksien mukaan keskusviranomaisen laatimia erityisiä tarkastus – ja raportointilomakkeita.

Tarkastuskertomus toimitetaan hallintolain 39 §:n mukaisesti tiedoksi kaikille asianosaisille. Käytännössä se laaditaan kahtena kappaleena, joista toinen lähetetään tarkastajan allekirjoittamana tarkastuskohteeseen. Poikkeuksen muodostavat elintarvikevalvonnan Oiva-järjestelmän mukaiset tarkastukset, joissa tarkastaja ei allekirjoita tarkastuskertomusta. Oiva-tarkastusten tarkastuskertomukset tulostetaan ja lähetetään keskitetysti.

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa esitetään, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen ja tietojen tallentaminen tietojärjestelmään. Resurssien suunnittelussa huomioidaan myös matkoihin kuluva aika, mutta matka-aikaa ei lasketa tarkastukseen käytettävään aikaan.

Yksityiskohtainen tarkastusten sisältö kuvataan kunkin toimialan osiossa.

Taulukko 3 Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Minkä tahansa näkökohdan tutkiminen sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta vaatimusten mukainen Pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta Yksi tarkastus ei yleensä voi kattaa koko yrityksen toimintaa, vaan kohdistuu johonkin tiettyyn osaan, kuitenkin niin, että vähintään kolmen vuoden aikana kaikki yrityksen toiminnot tulevat tarkastetuiksi.
Terveysturvallisuuden valvonta	Selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen (aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa) Yleensä tarkastuksesta ilmoitetaan ennakoon.
Tupakkalain valvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus

3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Tarkastustiheydet määräytyvät riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheydet on valvontasuunnitelmassa määritetty kohdetyypeittäin. Kohdekohtaisia tarkastusmääriä voidaan tarkistaa alaspäin (korkeintaan 50 %) tai ylöspäin (korkeintaan 50-100 %) riskinarviointiin perustuen.

Valvontakohteiden kannalta tarkastustiheydellä on taloudellista merkitystä, sillä valvontamaksut määräytyvät tarkastusmäärien perusteella. Tarkastuksista laskutetaan vasta, kun ne on tehty. Poikkeuksen muodostavat elintarvikealan laitokset, joilta peritään taksan mukainen vuosivalvontamaksu. Tupakkavalvonnan tarkastuksista ei laskuteta erikseen, koska tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin vuosivalvontamaksut kattavat tupakkavalvonnan kulut.

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa on annettu ohjeelliset tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävät ajat. Tarkastustiheydet on määritelty kohdetyyppikohtaisen riskiluokituksen perusteella.

Valvontakohdetyyppien tavoitteelliset tarkastustiheydet esitetään liitteiden taulukoissa. Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

3.2 Elintarvikevalvonta

3.2.1 Elintarvikevalvonnan tarkoitus

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus, hyvä terveydellinen laatu ja jäljitettävyys sekä kuluttajan suojaaminen elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta. Kunnan elintarvikevalvonnan tarkoituksena on valvoa elintarvikelain noudattamista alueellaan.

3.2.2 Elintarvikevalvontasuunnitelman perusteet

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajaa taloudellisilta tappioilta. Hyvinkään kaupungin elintarvikevalvontasuunnitelma sisältää ympäristöterveydenhuollon suorittaman elintarvikevalvonnan Hyvinkään alueella. Suunnitelmassa on otettu huomioon lainsäädännön vaatimukset (elintarvikelaki 23/2006 § 48) sekä Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran laatima Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2015-2019.

Tämä suunnitelma sisältää elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen, hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ja ilmoitusta edellyttävän toiminnan säännöllisen valvonnan.

Valvonnan yleiset periaatteet on kuvattu ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yleisessä osassa (luku 3.1). Tässä luvussa kuvataan elintarvikevalvontaan kuuluvia erityispiirteitä ja menettelyjä.

3.2.3 Valvontakohteet

Ympäristökeskuksella on tiedot kaikista Hyvinkään alueen elintarvikevalvontakohteista, joita ovat:

- hyväksytyt elintarvikehuoneistot
- ilmoitusta edellyttävä elintarvikealan toiminta
- elintarvikkeiden alkutuotantopaikat
- elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita valmistavat ja markkinoivat toimijat

Valvontakohderekisteriä pidetään TerveKuu-ohjelmalla, joka on kytketty keskitettyyn valvontakohdejärjestelmään (KUTI 1) ja valvontatietojärjestelmään (KUTI 2).

3.2.4 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Elintarvikehuoneiston on oltava viranomaisen hyväksymä tai rekisteröimä ennen toiminnan aloittamista. Kaupungineläinlääkäri tekee elintarvikealan laitoksen hyväksymisestä päätöksen. Hyväksymispäätös tehdään viimeistään 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Ilmoituksen käsittely tehdään mahdollisimman pian ilmoituksen saavuttua. Todistus ilmoituksen käsittelystä lähetetään ilmoituksen tekijälle.

3.2.5 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Elintarvikevalvonnan tulee olla säännöllistä, yhdenvertaista ja avointa sekä riskeihin perustuvaa. Säännöllinen valvonta edellyttää tarkastussuunnitelman, jonka pohjana Hyvinkäällä on Eviran ohje ”Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen”. Valvontakohteiden

riskiluokitus tehdään kohteittain Eviran ohjeen mukaisesti. Riskiluokitukseen vaikuttavat toiminnan luonne ja laajuus. Riskiluokitus määrittää elintarvikehuoneiston tarkastustiheyden.

Hyvinkäällä on oman riskinarvioinnin perusteella päätetty tarkastaa Eviran ohjetta useammin seuraavat kohteet:

- leipomot joka vuosi
- jakelukeittiöt joka toinen vuosi (yli 100 annosta päivässä toimittavat joka vuosi)
- grillikioskit joka vuosi
- jäätelökioskit ja muut liikkuvat elintarvikehuoneistot, jotka myyvät helposti pilaantuvia elintarvikkeita, joka toinen vuosi
- ravintolat joka vuosi (yli 150 annosta päivässä valmistavat kaksi kertaa vuodessa)

Syinä tarkastaa nämä kohteet Eviran ohjetta useammin ovat suuri määrä tarkastettavia asioita (leipomot), paljon suoraan elintarvikeeturvallisuuteen vaikuttavia toimintoja (esim. salaattien koostaminen, lisukkeiden kypsennys, astiahuolto) ja asiakaskunnassa paljon riskiryhmiä (jakelukeittiöt) sekä aiemmat valvontakokemukset (grilli-/jäätelökioskit ja ravintolat). Lisäksi muutamaan kohteeseen on suunniteltu riskiperusteisesti yksi ylimääräinen tarkastus.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmallisten tarkastusten määrä on esitetty liitteessä 1. Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta.

Taulukossa esitettyjen tarkastusten lisäksi tehdään 2-4 elintarvikevalvonnan tarkastusta erilaisiin yleisötapahtumiin sekä kohdassa 3.2.7 esitetyt ensisaapumisvalvonnan tarkastukset.

3.2.6 Oiva-järjestelmä

Valtakunnallinen valvontatietojen julkistamisjärjestelmä (Oiva) otettiin käyttöön Suomessa toukokuun alussa vuonna 2013 vähittäismyymälöiden ja tarjoilupaikkojen valvonnassa. Valvontatietojen julkaisemisella lisätään valvonnan läpinäkyvyyttä ja annetaan kuluttajille tietoa heidän valintojensa tueksi. Järjestelmän on tarkoitus yhdenmukaistaa elintarvikevalvonnan käytäntöjä. Vuoden 2015 aikana Oiva-järjestelmän mukainen arviointi laajeni tuotantolaitoksiin sekä muihin elintarvikehuoneistoihin.

Kuntien valvontaviranomaisten tekemät Oiva-tarkastukset ovat valvontasuunnitelman mukaisia, maksullisia tarkastuksia. Tarkastettavat kohdat on jaettu Oiva-arviointiohjeessa useaan asiakokonaisuuteen. Jokainen asia tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa. Oiva-järjestelmän myötä seurantatarkastusten toteuttaminen on olennainen osa valvonnan julkistamista, vaikuttavuutta ja yhtenäisyyttä. Seurantatarkastusten tekemistä varten suunniteltua tarkastusmäärää on lisätty 15 %:lla. Valvontakohteen kunkin tarkastuskerran tarkastustulokset kirjataan Oiva-raporttiin, joka julkaistaan Oivan internetsivulla (www.oivahymy.fi) sekä yrityksissä sisäänkäyntien yhteydessä.

Yhtenä elintarvikeeturvallisuuden valtakunnallisena tavoitteena on elintarvikevalvonnan yhdenmukaistaminen Oivan käyttöönoton jälkeen. Elintarvikevalvontaa yhdenmukaistetaan yksikön sisäisesti kuukausittain pidettävissä elintarvikevalvonnan palavereissa. Myös valvontayksiköiden välistä yhdenmukaistamista tehdään osallistumalla pääkaupunkiseudun elintarvikevalvojien sekä laitosvalvojien palavereihin.

3.2.7 Ensisaapumisvalvonta

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) vastaa valtakunnallisesti ensisaapumisvalvonnasta. Ensisaapumisvalvonnalla tarkoitetaan elintarvikevalvontaa, joka kohdistuu muista Euroopan Unionin jäsenmaista Suomeen toimitettaviin eläimistä saataviin elintarvikkeisiin. Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollolla on sopimus ensisaapumisvalvonnan paikallisesta järjestämisestä Eviran kanssa. Ensisaapumistarkastukset tehdään Eviran suunnitelman ja ohjeiden mukaisesti. Evira ei ole toimittanut suunnitelmaansa vuoden 2018 ensisaapumistarkastuksista ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman valmistumiseen mennessä. Todennäköisesti vuonna 2018 tullaan tekemään kaksi suunnitelmallista ensisaapumistarkastusta.

3.2.8 Näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontaprojektit

Elintarvikenäytteenotolla ja tutkimustulosten avulla pyritään selvittämään tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta sekä omavalvonnan toimivuutta. Näytteenotto on osa säännöllistä viranomaisvalvontaa. Elintarvikenäytteet otetaan ja tutkitaan Eviran ohjeen 10502/1 mukaisesti.

Näytteet tutkitaan VITA-Terveyspalvelut Oy:n laboratorioissa Helsingissä.

Valtakunnalliset valvontaprojektit

Vuonna 2018 Hyvinkään kaupungin elintarvikevalvonta osallistuu Eviran johtamaan valtakunnalliseen pakattujen lehtivihannesten patogeeniprojektiin. Projektissa otetaan kymmenen näytettä pakatuista lehtivihanneksista (esim. pusseissa myytävät salaattisekoitukset) eri vähittäismyymälöistä. Näytteistä tutkitaan STEC, EPEC, *E. coli*, *B. thuringiensis* ja ESBL - bakteerien esiintymistä. Näytteet tutkitaan Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon kustannuksella.

Omat valvontaprojektit

Hyvinkään kaupungin elintarvikevalvonnassa toteutetaan vuosittain 2-4 omaa projektia. Projektit määritellään vuosittain esiin tulleiden valtakunnallisten ja paikallisten tarpeiden perusteella. Projektit pyritään määrittämään siten, että elintarvikealan toimijoiden eri toimialatyypit ovat vuorollaan projekteissa edustettuna; kauppa, ravintola, suurtaloudet, valmistuskeittiö, jakelukeittiö, kahvila, grillit/kioskit. Projektit raportoidaan kirjallisesti ja julkaistaan Hyvinkään kaupungin internet-sivuille. Lisäksi niistä lähetetään tiedote paikallislehteen.

Vuonna 2018 Hyvinkään kaupungin elintarvikevalvonta toteuttaa omana valvontaprojektinaan pintapuhtausprojektin. Projektin tarkoituksena on selvittää hyvinkääläisten ravintoloiden, lounasruokaloiden ja isompien kahviloiden elintarvikkeiden käsittelypintojen hygieniata. Projektissa otetaan yhteensä 126 näytettä esim. pöydistä, leikkuulaudoista ja veitsistä. Näytteistä tutkitaan aerobisten mikrobien määrä. Näytteet tutkitaan toimijoiden kustannuksella.

Toisena projektina elintarvikevalvonta tutkii jääpalojen hygieenistä laatua. Projektin tarkoituksena on selvittää hyvinkääläisten vähittäismyymälöiden ja pubien jääpalakoneiden ja jääpalojen hygieenistä laatua. Projektissa otetaan yhteensä 18 näytettä. Näytteistä tutkitaan heterotrofinen pesäkeluku 22 °C, koliformiset bakteerit, *E. coli*, enterokokit ja ulkonäkö. Lisäksi arvioidaan jääpalakoneen puhtautta ja toimijan omavalvonnan toteutumista. Näytteet tutkitaan toimijoiden kustannuksella.

Muu näytteenotto

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä laitoksista otetaan vuonna 2018 yhteensä omavalvonnan valvontanäytteinä 15 kpl listeriapintapuhtausräyhteitä. Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat ovat Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollossa. Toimijat maksavat näiden näytteiden tutkimisen.

Muita omavalvonnan valvontanäytteitä ei oteta, vaan toimijat veloitetaan ottamaan omavalvontanäytteitä itse. Omavalvontanäytteiden ottamisesta on laadittu ohje toimijoille.

Kuluttajavalitustutkimukset sekä terveysvaara- ja ruokamyrkytystutkimukset eivät ole suunnitelmallista näytteenottoa eikä niiden vaatimaa henkilöresurssia voi etukäteen suunnitella. Kyseiset tutkimukset ovat kuitenkin etusijalla näytteenotossa.

Yhteen näytteenottokertaan on varattava keskimäärin 2 tuntia, mikäli näytteenottoa ei yhdistetä tarkastuskäyntiin. Jos näyte otetaan tarkastuksen yhteydessä, kuluu näytteenottoon keskimäärin yksi tunti. Suunnitelman mukaiseen näytteenottoon on varattava vähintään 16 htp (0,07 htv).

3.2.9 Elintarvikevalvonnan painopisteet vuonna 2018

Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman 2015 – 2019 painopisteet vuodelle 2018 huomioidaan Hyvinkään elintarvikevalvonnassa seuraavasti:

Yhteiset

- KUTI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa
- VATI-hanke
- Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistäminen
- Valvonnan kohde- ja vaativuuskattavuuden varmistaminen

KUTI-tietoja on jo hyödynnetty valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa ja sitä pyritään edelleen kehittämään. VATI-hankkeen etenemistä seurataan tiiviisti, jotta vaaditut toimenpiteet voidaan toteuttaa ajoissa. Vuonna 2018 varaudutaan tiedonsiirron vaatimiin etukäteisvalmisteluihin ja uuden järjestelmän käyttöönoton edellyttämiin koulutuksiin. Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistämiseksi sekä vaativuuskattavuuden varmistamiseksi pidetään säännöllisesti elintarvikevalvonnan palaverieja, joissa mm. tehdään valvontaa koskevia linjauksia. Valvonnan kohdekattavuutta pyritään varmistamaan mm. seuraamalla paikallislehtiä ja pitämällä yhteyttä muihin kaupungin yksiköihin.

Elintarvikkeiden alkutuotanto

- Alkutuotannon elintarvikevalvonnan käynnistäminen

Jo käynnissä olevan maitotilojen alkutuotannon valvonnan lisäksi vuodelle 2018 on suunniteltu 4 kpl muita alkutuotannon tarkastuksia.

Elintarvikepetokset

- Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen

Ympäristöterveydenhuolto osallistui vuonna 2017 valtakunnalliseen kasvisten alkuperän valvontahankkeeseen. Hanke lisäsi osaamista kasvisten alkuperän valvonnassa. Koulutusta petosten valvontaan ja torjuntaan hankitaan mahdollisuuksien mukaan myös vuonna 2018.

Valvontaverkostot

- Valvontaverkoston toiminnan kehittäminen

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstöstä osa kuuluu jo Eviran koordinoimiin valvontaverkostoihin ja verkostotyöskentelyyn kannustetaan edelleen.

3.2.10 Seurantaohjelmat

Kansallisten seurantaohjelmien näytteenottoon ja toimenpiteiden toteutukseen osallistutaan resurssien puitteissa, mikäli alueella on ohjelmaan sopivia kohteita ja Eviralta tai AVI:lta tulee valvontapyyntö.

3.2.11 Valvontakirjanpito

Valvontakirjanpito sisältää huoneistohyväksyntään ja ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuksista laadittavat tarkastuskertomukset, neuvotteluista pidettävät muistiot, viranomaisnäytteiden tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muista toimenpiteistään kirjaamat asiat, esimerkiksi mahdollisten puheluiden ajankohdat ja niissä käsitellyt asiat.

Tarkastetut asiat kirjataan aina, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia. Jos valvoja on antanut suullisen kehotuksen elintarvikemääräysten noudattamiseksi, epäkohta ja kehoitus kirjataan sekä valvojan omaan kirjanpitoon että toimijalle annettavaan tarkastuskertomukseen. Lisäksi pidetään kirjaa sovitusta epäkohtien korjaamisaikataulusta sekä tehdään valvontakirjanpitoon merkinnät, kun toimija on toteuttanut vaaditut korjaustoimenpiteet.

Elintarvikehuoneiston valvoja säilyttää valvontakirjanpidon siten, että se voidaan antaa pyydettyä toisen valvontaviranomaisen tai auditoijan tarkastettavaksi. Tarvittaessa kopio valvontakirjanpidosta, esimerkiksi tarkastuskertomus voidaan lähettää tiedoksi toiselle valvontaviranomaiselle.

Valvontatiedot tallennetaan TerveKuu-tietojärjestelmään ja linkitetään sen avulla valtakunnalliseen järjestelmään (KUTI 1 ja KUTI 2).

3.2.12 Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Pakkokeinoja ovat mm. määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishuoneisto, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen.

Kaupungineläinlääkärille on delegoitu seuraavat pakkokeinot:

- elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen;
- kieltö;
- elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen;
- haltuunotto;
- elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös.

Elintarviketarkastaja ja terveystarkastajat voivat antaa määräyksiä elintarvikemääräysten vastaisuuden poistamiseksi. Ympäristölautakunta päättää uhkasakon asettamisesta.

Pakkokeinojen käytössä noudatetaan Eviran ohjetta (Ohje 100011/1) sekä ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmän ohjeita.

3.2.13 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot

Terveysvaaralla tarkoitetaan mitä tahansa biologista, kemiallista tai fysikaalista tekijää tai tilaa, joka saattaa vaarantaa elintarvikkeen turvallisuuden. Kunnan on selvitettävä alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaaratilanteet. Tällaisia ovat ruokamyrkytykset ja muut elintarvikkevälitteiset vaaratilanteet.

Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla. Kun toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen maahantuoma, tuottama, jalostama, valmistama tai jakelema elintarvike ei ole elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien määräysten mukainen, sen on käynnistettävä välittömästi menettelyt kyseisen elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta. Toimijan on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava asiasta kunnan valvontaviranomaiselle. Jos toimija ei noudata velvollisuuttaan takaisinvedosta, ympäristöterveydenhuolto ryhtyy toimenpiteisiin elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta.

Terveysvaaroista ilmoitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ja Elintarviketurvallisuusvirastolle.

Ruokamyrkytyssepidemioiden selvittämistä varten ympäristölautakunta on nimennyt työryhmän, johon kuuluvat:

- Terveystarkastuksen johtaja (varajäsen tartuntataudeista vastaava lääkäri)
- Tartuntatautiin yhdyshenkilö
- 1 kaupungineläinlääkäri, joka toimii työryhmän puheenjohtajana
- Elintarvikevalvonnasta vastaava terveystarkastaja (varajäsen talousveden laadun valvonnasta vastaava terveystarkastaja)
- Hyvinkään veden tuotantopäällikkö

Selvitystyöryhmän tehtävänä on;

- 1) huolehtia, että epidemian selvittämiseksi vaadittavat epidemiologiset ja laboratoriotutkimukset tehdään;
- 2) huolehtia epidemian hallintaan tähtäävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta;
- 3) vastata tiedonkulusta tutkimuksia tekevien viranomaisten ja laboratorioden välillä;
- 4) huolehtia tarvittaessa yhteydenpidosta sairaanhoitopiiriin, asiantuntijoihin ja viranomaisiin;
- 5) tiedottaa epidemiasta väestölle ja tiedotusvälineille;
- 6) tehdä säädetyt ilmoitukset viranomaisille
- 7) tehdä muut tarvittavat selvitykset.

Ruokamyrkytyssepidemioiden epäily- ja selvitysilmoitukset tehdään RYMY- ilmoitusjärjestelmään.

Ruokamyrkytyssepidemian selvittämisestä on erillinen toimintaohje. Talousarviossa on varattu määräraha ruokamyrkytysten selvittämiseen liittyvien näytteiden tutkimiseksi.

3.2.14 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Lisäksi arvioidaan voimavarojen riittävyys. Huomiota kiinnitetään myös seuraaviin asioihin:

- valvontaohjelman ulkopuolisten tarkastusten määrä
- yhteiseksi sovittujen elintarvikevalvontaprojektien toteutuminen
- saatujen tutkimustulosten arviointi
- tutkimustulosten johdosta toteutetut mahdolliset toimenpiteet

Valvontatiedot raportoidaan keskitetyn KUTI-järjestelmän kautta. Tarvittaessa lisätiedot raportoidaan Eviran määräämällä tavalla.

3.3 Terveydensuojelun valvonta

3.3.1 Terveydensuojelun valvonnan tarkoitus

Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Lain tavoitteena on myös ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulaissa päävastuu terveydensuojelun toteuttamisesta on säädetty kunnan tehtäväksi. Terveydensuojelun valvonnan tarkoitus on edistää ja valvoa alueellaan terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Hyvinkäällä terveydensuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta.

3.3.2 Terveydensuojelun valvontasuunnitelman perusteet

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta. Lisäksi tavoitteena on valvonnan painopisteiden avulla turvata ihmisille terveellinen elinympäristö kohdistamalla rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti.

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Hyvinkään kaupungin terveydensuojelun valvontasuunnitelma sisältää ympäristöterveydenhuollon suorittaman terveydensuojelun valvonnan Hyvinkään alueella. Suunnitelmassa on otettu huomioon lainsäädännön vaatimukset (terveydensuojelulaki 763/1994 § 6) sekä Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valviran laatima valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2015-2019.

Valvonnan yleiset periaatteet on kuvattu ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yleisessä osassa (luku 3.1). Tässä luvussa kuvataan terveydensuojelun valvontaan kuuluvia erityispiirteitä ja menettelyjä.

3.3.3 Tarkastusten sisällön määrittely

Terveydensuojelulain mukaisella tarkastuksella tarkoitetaan laadukasta, kattavaa, terveydensuojelulain mukaista valvontaa. Tarkastuksen tavoite on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joista johtuen terveyshaitta voi syntyä. Tarkastuksella voidaan tarvittaessa antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet.

Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Talousvettä toimittavien laitosten osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä esim. asiakirjatarkastuksia, kuten näytetulosten läpikäyntiä.

Terveydensuojelulain useimmat valvontakohteet ovat luvan- tai ilmoituksenvaraisia, jolloin terveydensuojeluviranomainen käsittelee ilmoituksen tai tekee lupahakemusta koskevan päätöksen ennen kohteen tulemista valvonnan piiriin. Tämän jälkeen osa kohteista tulee suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan piiriin, jolloin tarkastuksessa kiinnitetään huomiota toiminnan laadusta ja laajuudesta riippuen kattavasti tiettyihin olosuhdetekijöihin.

Valvontakohdetyyppien tarkastuksen pääasiallinen sisältö on esitetty liitteessä 2. Osaa kohteista valvotaan päätöksen tekemisen jälkeen ainoastaan yhteydenottojen perusteella. Tällaiset yhteydenottojen perusteella tehtävät, yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä niiden taustalla on yleensä terveystahitapääily.

Terveystensuojelun tarkastuksen tarve voi syntyä myös epäiltäessä terveystvaaraa tai –haittaa kohteessa, joka ei ole terveystensuojeluviranomaisen valvontakohteena (esim. asunnontarkastus, jätehuollon epäkohta). Tällöin tarkastus painottuu todetun tai epäillyn epäkohdan terveystellisten vaikutusten arviointiin.

Tarkastuksesta kirjoitetaan aina pöytäkirja. Pöytäkirja lähetetään toimijalle. Se voidaan myös lähettää tiedoksi muille, joita asia koskee.

3.3.4 Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys

Terveystensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määritty valvontakohdetyypin tarkastustiheys. Tarkastustiheyden määrittely lähtee siitä oletuksesta, että kohde on jo toimiva ja sen toimintatavat tunnetaan. Uuden kohteen osalta tarvitaan usein lupa- tai ilmoitusprosessiin liittyvä tarkastus, jonka perusteella määritty myöhempi valvontatiheys, ellei kyseessä ole lyhytaikainen ilmoitusvelvollinen toiminta, jolle ei tarvitse määritellä myöhempää valvontaa. Tämän valvontasuunnitelman tarkastustiheydet perustuvat kohdekohtaiseen riskinarviointiin tai riskinarvioinnin puuttuessa valtakunnalliseen tarkastustiheyteen. Valvontatarpeen arviointi tarkastetaan Valviran ohjeen avulla suunnittelukaudella. Terveystensuojelulain mukaiset valvontakohdetyypit ja niiden tarkastustiheydet riskiluokittain on esitetty liitteessä 3.

Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveystsuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveystshaittaa.

Terveystensuojelulaissa on otettu erilaisten toimintojen ja huoneistojen riskit huomioon siten, että luetellut toiminnot ja huoneistot on saatettu ilmoitusvelvollisuuden piiriin (TsL 13 §) ja talousettä toimittavat laitokset luvanvaraisuuden piiriin (TsL 18 §).

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän vaarallisuus (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen oleskelu)
- Erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- Aikaisemman valvonnan tulokset, onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty
- Onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan asenne ja asiantuntemus, käytettävissä olevat resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen häiriötilanteisiin
- Muut mahdolliset terveystshaittaa aiheuttavat tekijät

3.3.5 Tarkastukseen käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan laskemisessa on otettu huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastuksiin käytettävät keskimääräiset ajat on esitetty kohdetyypeittäin liitteessä 3.

3.3.6 Näytteiden otto ja tutkiminen

Terveystuojelun valvonnassa tukeudutaan usein näytteenottoon ja näytteiden tutkimiseen laboratoriossa. Terveystuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät osin varsin tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit.

Talousvesi

Talousveden osalta laatuvaatimukset ja laatuavoitteet sekä näytteenoton periaatteet on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Terveystuojeluviranomainen on yhteistyössä Hyvinkään Veden kanssa laatinut talousveden valvontaohjelman (2015-2019) verkostoveden laadun valvomiseksi. Tässä ohjelmassa on viranomaisnäytteiden määrä ja laatu sekä näytteenottoajankohdat määritetty perustuen ohjelman valmistuessa voimassa olleeseen lainsäädäntöön ja vedenkäyttöön. Talousvesiasetuksen muutoksen (683/2017) mahdollistamat muutokset viranomaisvalvonnassa huomioidaan valvontatutkimusohjelman päivityksen yhteydessä, joka on tarpeen tehdä vuoden 2018 aikana. Tällä hetkellä voimassa olevan valvontatutkimusohjelman mukaan vedenjakelualueille toimitettavan veden määrän perusteella näytemäärä on Hyvinkäällä 26 jatkuvan valvonnan näytettä vuodessa sekä viisi jaksottaisen seurannan näytettä. Aiempien vuosien näytteiden perusteella veden laadun on todettu olevan hyvä, joten näytemäärää on laskettu 17:ään jatkuvan valvonnan näytteeseen ja kahteen jaksottaisen seurannan näytteeseen vuodessa. Lisäksi Takojan vedenjakelualueelta otetaan jaksottaisen seurannan näyte kerran kahdessa vuodessa.

Kaupungin vedenjakelualueen jatkuvan valvonnan näytteet otetaan neljä kertaa vuodessa neljästä eri näytteenottopisteestä verkoston eri puolilta. Näytteet ottaa ympäristöterveydenhuollon tutkimusavustaja.

Jatkuvan valvonnan näytteet otetaan niinä kuukausina, jotka verkostoveden käyttötarkkailun osalta ovat väliin jääviä kuukausia. Näytteistä tutkittavat parametrit on yksityiskohtaisesti määritelty valvontatutkimusohjelmassa.

Takojan vedenjakelualueen jatkuvan valvonnan näyte otetaan kerran vuodessa yhdestä näytteenottopisteestä. Näytteen ottaa Hyvinkään Vesi tai ympäristöterveydenhuollon tutkimusavustaja.

Jaksottaisessa seurannassa näytteitä otetaan kaupungin vedenjakelualueelta kerran vuodessa verkoston kahdesta eri näytteenottopisteestä ja Takojan vedenjakelualueelta kerran kahdessa vuodessa yhdestä näytteenottopisteestä. Lisäksi osa talousvesiasetuksen mukaisista muuttujista otetaan vedenottamoilta lähtevästä vedestä.

Hyvinkäällä on Ritasjärven vesiosuuskunta, jolla on kolme vedenjakelualuetta. Terveystuojeluviranomainen on yhteistyössä Ritasjärven vesiosuuskunnan kanssa laatinut talousveden valvontaohjelman verkostoveden laadun valvomiseksi. Tässä ohjelmassa on viranomaisnäytteiden määrä ja laatu sekä näytteidenottoajankohdat määritetty perustuen ohjelman valmistuessa voimassa olleeseen lainsäädäntöön ja vedenkäyttöön. Jokaiselta

vedenjakelualueelta otetaan toimitettavan veden määrän perusteella vähintään kaksi jatkuvan valvonnan näytettä vuodessa ja yksi jaksottaisen seurannan näyte vuodessa tai joka toinen vuosi.

Lisäksi Hyvinkäällä on kaivoja, joiden veden laatua seurataan säännöllisesti, koska kaivovettä käytetään osana julkista tai kaupallista toimintaa.

Näytteet tutkitaan ulkopuolisella laboratoriopalvelujen tuottajalla (ks. kohta 2.7).

Uimavesi

Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritetty seuraavissa säädöksissä:

- STM asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista.
- STM asetus 177/2008 yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM asetus 354/2008 pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Hyvinkään kaupungin sivistystoimi / kulttuuri- ja vapaa-aika on laatinut yhteistyössä terveysuojeluviranomaisen kanssa Sveitsin uimalan valvontatutkimusohjelman. Se sisältää yksityiskohtaisen näytteenottosuunnitelman, jota tarkastetaan vuosittain. Näytteet ottaa terveysuojeluviranomaisen kouluttama laitosmies. Tulokset varmistetaan ympäristöterveydenhuollon tutkimusavustajan säännöllisesti ottamilla rinnakkaisnäytteillä.

Muille yleisessä käytössä oleville uima-altaille on myös laadittu valvontatutkimusohjelmat, jotka on hyväksynyt terveysuojeluviranomainen. Näytteet ottaa ympäristöterveydenhuollon tutkimusavustaja.

Hyvinkään alueella on yksi EU-uimaranta, Usmin uimaranta, jolle on laadittu uimarantaprofiili. Uimarannalta otetaan näyte ensimmäisen kerran kaksi viikkoa ennen uimakauden alkua ja myöhemmin kahden viikon välein uimakauden loppuun saakka. Näytteenotto toteutetaan seurantakalenterin mukaisesti.

Lisäksi on mm. leirikeskusten yhteydessä olevia rantoja, joiden kävijämäärät eivät yllä EU-rannan tasolle. Näistä otetaan näyte kesä-, heinä- ja elokuussa.

Näytteet tutkitaan ulkopuolisella laboratoriopalvelujen tuottajalla (ks. kohta 2.7).

Muu näytteenotto

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto kohdistetaan valvontakohteen siivoustoiminnan ja omavalvonnan tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Puhtausnäytteitä otetaan vuosittain uima-allastiloista ja niiden oheistiloista sekä tarvittaessa (esim. asiakasvalitusten perusteella tai kun muuten havaitaan puutteita) kauneushoitoloiden ja muiden ihonkäsittelyhuoneistojen (välineet, tekstiilit) tarkastusten yhteydessä.

Tutkimustulosten raportointi

Valvontatiedot raportoidaan keskitetyn YHTI-järjestelmän kautta.

3.3.7 Terveystuojelun painopisteet vuosina 2015-2019

Valtakunnallisen terveystuojelun valvontaohjelman painopisteet huomioidaan Hyvinkään terveystuojelun valvonnassa seuraavasti:

Talouvesi

- Valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
- Valvontayksikön vesihuollon häiriötilannesuunnitelman laatiminen
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa.

Valvontatutkimusohjelma päivitetään sekä valvonta ja näytemäärät saatetaan asetuksen mukaisiksi vuonna 2018. Valvontayksikön vesihuollon häiriötilannesuunnitelma on laadittu. Sitä päivitetään tarpeen mukaan vuonna 2018. Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi on tehty yhdessä Hyvinkään Veden kanssa. Suunnitelma on valmis ja se hyväksytään vuoden 2018 aikana. Ritasjärven vesiosuuskunnan riskienhallintasuunnitelma on vielä kesken ja se saatetaan loppuun vuoden 2018 aikana.

Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely

- Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi)

Kauneushoitoloiden valvonnassa painotetaan ihon läpäiseviä toimintoja tekevien toimijoiden valvontaa. Tähän asti kauneushoitola- ja tatuointihuoneistot on tarkastettu valvontasuunnitelman mukaisesti ja tähän pyritään jatkossakin.

Terveystuojelun olosuhteiden valvonta

- Laadukkaat sisäilmaselvitykset:
 - Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot)
 - Koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa

Ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä on edistetty jo ennen valvontaohjelmakautta. Terveystarkastajat eivät enää tee sisäilmamittauksia. Koulujen yhteistarkastuksia eri tahojen kanssa on tehty jo ennen valvontaohjelmakautta, mutta yhteistarkastusten osuutta tarkastuksista pyritään edelleen lisäämään.

Sidosryhmät

- Terveystuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)

Terveystuojelun sidosryhmäyhteistyö on toiminut jo ennen valvontaohjelmakautta hyvin rakennusvalvonnan kanssa. Vuonna 2015 ympäristöterveydenhuolto on alkanut antaa lausuntoja myös ympäristölupapäätöksiin. Valvontaohjelmakaudella yhteistyötä pyritään edelleen

parantamaan kaavoituksen kanssa, jotta jatkossa myös terveydensuojelusta pyydetäisiin lausunto esim. kaavapäätöksiin.

3.3.8 Henkilöstö ja vastualueet

Terveydensuojelun valvonnassa työskentelee neljä terveystarkastajaa. Erityisiä koko kaupungin kattavia vastualueita ovat seuraavat:

Terveystarkastaja Saara Rinne vastaa talousveden sekä uimarantojen ja -vesien valvonnasta ja näytteenotosta. Lisäksi hän vastaa koulujen ja päiväkotien sekä julkisten majoitus- ja kokoontumishuoneistojen sisäilman laatuun ja terveydellisten olojen valvontaan liittyvistä tarkastuksista.

Terveystarkastaja Pia Tiainen vastaa vanhainkoteihin, palvelutaloihin ja hoitolaitoksiin kohdistuvasta valvonnasta.

Terveystarkastaja Tuulia Vennola (sijainen Mirja Meriläinen) vastaa asuntojen terveydellisten olosuhteiden valvonnasta sekä tatuointiliikkeiden, kuntosalien ja yleisten liikuntatilojen valvonnasta. Lisäksi hänellä on valvontakohteinaan oppilaitoksia, yksityiset päiväkodit sekä leirikeskukset.

Terveystarkastaja Maiju Koho vastaa parturien, kampaamojen, kauneushoitoloiden ja jalkahoitolojen valvonnasta.

3.3.9 Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään terveydensuojeluvalvonnassa silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaittojen poistamiseksi tai ehkäisemiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet ole riittäviä. Pakkokeinoja ovat mm. määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka.

Kaupungineläinlääkärille ja terveystarkastajille on delegoitu terveydensuojelua koskevat määräykset. Ympäristölautakunta päättää uhkasakon asettamisesta.

Pakkokeinojen käytössä noudatetaan Valviran ohjeita sekä ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmän ohjeita.

3.3.10 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Lisäksi arvioidaan painopistealueiden huomioiminen ja voimavarojen riittävyys.

Arviointi käsitellään maaliskuun ympäristölautakunnassa ja lähetetään maaliskuun loppuun mennessä sähköisesti aluehallintovirastolle. Valvontatiedot raportoidaan keskitetyn YHTI-järjestelmän kautta.

3.4 Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta

3.4.1 Valvonnan tarkoitus

Tupakkalaissa (549/2016) säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle. Lain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Valvonnan yhtenä painopisteenä on pyrkimys estää alaikäisten tupakan saatavuutta.

Kunnan tupakkalain mukaiset tehtävät

Kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
- 2) tässä laissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Hyvinkäällä tupakkalain valvonnasta vastaa ympäristölautakunta, joka on delegoinut valvontaa ja tarkastuksia koskevan toimivallan kaupungineläinlääkärille ja tarkastuksia koskevan toimivallan myös elintarviketarkastajalle ja terveystarkastajille.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2015-2019 sekä aluehallintoviraston antamat ohjeet tähän liittyen.

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteitä ohjelmakauden 2015-2019 vuosille 2018-2019 ovat:

- ravintoloiden tupakointitilojen valvonta
- erikoisliikkeiden ja vähittäismyyntipakkausten valvonta.

Ravintoloiden tupakointitilat on tarkastettu kolmen vuoden välein ja samaa valvontatiheyttä jatketaan edelleen. Hyvinkäällä on valvontasuunnitelma kirjoittaessa yksi lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita myyvä erikoisliike. Se tarkastetaan vuonna 2018. Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipakkauksia tarkastetaan jokaisella tupakan myyntipaikan tarkastuksella.

Myös lääkelaki (395/1987) antaa tehtävän kunnalle. Kunta myöntää lääkelain mukaiset vähittäismyyntiluvat nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiin kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla sekä ravitsemisliikkeissä. Kunta valvoo, että nikotiinikorvausvalmisteiden myynnissä noudatetaan lääkelain nojalla annettuja määräyksiä.

3.4.2 Tarkastusten sisällön määrittely

Tupakan ja nikotiinikorvausvalmisteiden myyntipaikan tarkastus

Tarkastuksen sisältö on yleisellä tasolla määritelty aiemmin tässä valvontasuunnitelmassa. Tupakkalain mukaisissa tarkastuksissa käytetään apuna Valviran laatimaa tarkastuslomaketta. Tarkastettavia asioita ovat muun muassa seuraavat:

- myynnissä olevat tuoteryhmät, tuotteiden sijoittaminen myyntipisteessä ja myyntipisteiden lukumäärä
- myyntipisteen jatkuva valvonta koko ostotilanteen ajan (valinta, maksaminen, vastaanottaminen)
- esillä pidettävä myyntilupa ja myyntikieltoilmoitus asiakkaiden hyvin havaittavissa jokaisessa myyntipisteessä
- oma-valvontasuunnitelma ja siihen liittyvät kirjaukset
- myyntiin liittyvien ikärajojen noudattaminen
- esilläpito- ja markkinointikieltoihin liittyvät asiat
- vähittäismyyntipakkaukset ja niiden merkinnät
- onko myynnissä kiellettyjä tuotteita (suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa, purutupakkaa, nenänuuskaa tai nikotiininesettä, jonka nikotiinipitoisuus on yli 20 mg/ml)?
- onko automaattisia myyntilaitteita? (kiellettyjä 1.1.2015 alkaen)

Tarkastuksissa valvotaan samalla nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä, jolloin kiinnitetään huomiota ostotilanteen valvontaan, tuotteiden sijoitteluun ja säilytykseen.

Tarkastus ravintoloissa, joissa on erillinen tupakointitila

Tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta ovat tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaiset.

Tarkastus ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa

Mikäli ulkoalueella järjestettävään tapahtumaan tehdään tarkastus terveydensuojeluviranomaisen toimesta, tarkastuksella tarkastetaan myös se, että tupakkalain mukaista tupakointikieltoa noudatetaan tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa.

3.4.3 Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja mahdollinen näytteenotto

Tupakkalain myynnin ja mainonnan valvontaan ei yleensä liity näytteenottoa. Tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savua on ilmassa, jos savua on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa.

Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti voidaan ensisijaisesti tehdä päivällä normaalina virka-aikana, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola. Jos aistinvaraista havainnointia ei voida käyttää esimerkiksi sen takia, että tarkastusta suorittavalla henkilöllä on jokin hajuaistin toimintaan vaikuttava sairaus tai haitta (esimerkiksi oma tupakointi), joka estää aistinvaraisen arvioinnin hajuaistin perusteella, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää esim. merkkisavututkimuksella.

Harkinnan mukaan voidaan mahdollisissa epäselvissä ja riitatilanteissa ottaa kertaluontoinen lyhyt ilmanäyte näytekeräimellä. Ilman savupitoisuuden mittausta aktiivikeräyksenä vaatii perehtyneisyyttä näytteenottoon ja keräimen hankkimista tarkastukselle etukäteen esim. Työterveyslaitokselta. Tähän turvaudutaan vain poikkeustapauksissa.

Koska tupakkavalvonnassa ei tehdä suunnitelmallista näytteenottoa, ei ole määritelty laboratorioita, joihin valvonta tukeutuu.

3.4.4 Tarkastuskohteiden tarkastustiheys

Tupakkalain säännöllistä valvontaa tehdään pääsääntöisesti osana kohteeseen tehtävää muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Samassa yhteydessä valvotaan lääkelakiin perustuen nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä ja selvitetään, myydäänkö kohteessa lainvastaisesti savuttomia tupakkatuotteita. Jos myyntiä havaitaan, toiminta kielletään (tupakkalaki 549/2016 §96) ja tupakkatuotteiden myyntilupa voidaan peruuttaa määräajaksi (tupakkalaki 549/2016 § 97). Asiasta ilmoitetaan poliisille (tupakkalaki 549/2016 § 109).

Vähittäismyyntipaikkoihin tehdään tarkastus valvontaohjelman tarkastustiheyden mukaisesti joka toinen vuosi. Vuonna 2018 suunnitelmallisten tarkastusten määrä on 25 tarkastusta. Tarkastuksen kesto on 2 tuntia, joten yhteensä valvontaan kuluu aikaa n. 7 htp.

Nikotiinikorvausvalmisteiden myyntipaikkoja on Hyvinkäällä 23. Tarkastukset tehdään tupakan vähittäismyyntitarkastusten yhteydessä. Vuonna 2018 suunnitellaan tehtäväksi 11 nikotiinivalmisteiden myyntipaikan tarkastusta, joten yhteensä valvontaan kuluu aikaa n. 1,5 htp.

Ravintoloihin, joissa on tupakointitila, tehdään tarkastus valvontaohjelman tarkastustiheyden mukaisesti joka kolmas vuosi. Vuonna 2018 suunnitelmallisten tarkastusten määrä on kaksi tarkastusta. Tarkastuksen kesto on 2 tuntia, joten yhteensä valvontaan kuluu 0,5 htp.

Yhteensä suunnitelmalliseen tupakka- ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvontaan vuonna 2018 arvioidaan kuluvan n. 9 htp.

Suunnitelman ulkopuolista tupakkavalvontaa ovat mm. tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupien valmistelu ja lupien lopetukset sekä tupakkavalvonnan seurantatarkastukset, neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi.

Tupakan myynnin valvonnasta peritään vuosimaksu kaikilta niiltä kohteilta, joilla on vähittäismyyntilupa. Vuosimaksut kattavat kaikki tupakkavalvonnasta aiheutuvat kustannukset eikä tarkastuksista peritä erillisiä maksuja. Nikotiinikorvausvalmisteiden valvonnasta peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen myyntipaikkakohtainen maksu.

3.4.5 Tupakointikiellot asuntoyhteisöissä

Tupakkalain mukaan asuntoyhteisön yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa ei saa tupakoida. Asuntoyhteisö saa itse kieltää tupakoinnin hallitsemissaan yhteisissä ulkotiloissa rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla.

Uusi tupakkalaki antaa taloyhtiöille mahdollisuuden hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden ja muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Tupakointikieltoa koskeva hakemus voi kohdistua yhteen tai useampaan parvekkeeseen tai tilaan ja tilat on yksilöitävä hakemuksessa. Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä. Asuintilan haltijalle tulee ennen kiellon määräämistä varata mahdollisuus estää savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Tupakointikielto ei tässä tapauksessa koske sähkösavukkeen käyttöä.

Tupakointikieltojen määrääminen asuinyhteisöön on ollut mahdollista 1.1.2017 alkaen. Savun kulkeutuminen riittää kiellon määräämiseen eikä terveyshaittaa tarvitse osoittaa, toisin kuin terveydensuojelulain mukaisessa menettelyssä. Terveydensuojelulain soveltaminen on kuitenkin edelleen mahdollista yksittäistapauksissa. Asuntoihin ja muihin oleskelutiloihin tulevan tupakansavun haittoihin puututaan vain kirjallisen vireilletulon kautta.

3.4.6 Henkilöstöresurssit

Tupakkalain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on varattu vuodelle 2018 yhteensä 0,15 henkilötyövuotta (htv) eli 33 henkilötyöpäivää (htp).

Henkilöstöresurssit jaetaan seuraavasti:

Suunnitelmallinen valvonta 0,04 htv (9 htp)

Lupakäsittely, asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely, neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi 0,11 htv (24 htp)

3.4.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Lisäksi arvioidaan painopistealueiden huomioiminen ja voimavarojen riittävyys. Valvontatiedot raportoidaan keskitetyn YHTI-järjestelmän kautta.

4. Eläinlääkintähuolto

4.1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 § säädetään, että kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä laissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa 2015-2019 painopisteenä on lainsäädännön muutosten toimeenpano (ks. kohta 4.15).

4.2 Toimintaympäristö

Hyvinkäällä on noin 46 500 asukasta. Keskimääräinen väestönkasvu on 0,6 % vuodessa. Pääosa väestöstä (90%) asuu 4 km säteellä kaupungin keskustasta. Eläinlääkäripalvelujen tarpeen pääpaino on lemmikkieläinten hoidossa. Tulevaisuudessa tarve kasvaa lemmikkieläinharrastuksen ja väestön kasvun myötä. Hyvinkäällä arvioidaan olevan n. 5800 lemmikkieläintä.

Kaupungin alueella on viisi lypsykarjaa. Karjojen määrän vähennyttyä on karjojen eläinmäärä kasvanut, joten nautapraktiikan tarve alueella säilyy. Hevostalous ja harrastehevosten pito on kasvussa. Suuret ratsastustallit ovat keskittyneet Hyyppärän alueelle hevossairaalan läheisyyteen noin 5 km kaupungin keskustasta. Pieniä hevostalleja on eri puolilla haja-asutusaluetta.

Eläinlääkäripalvelut tuotetaan oman kunnaneläinlääkärin toimesta. Viranomaisvalvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri.

4.3 Voimavarat

4.3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

I kaupungineläinlääkäri vastaa terveysvalvonnan johtajan tehtävistä. Osana tehtävistä on eläinlääkintähuollon johtaminen. I kaupungineläinlääkäri toimii tarvittaessa valvontaeläinlääkärin sijaisena. I kaupungineläinlääkärin sijaisena toimii elintarviketarkastaja.

II kaupungineläinlääkäri vastaa käytännön eläinlääkintähuollosta ja toimii päivystysringissä Hyvinkään päivystäjänä. II kaupungineläinlääkärille palkataan poissaolojen ajaksi sijainen. Sijaisen palkkakulut on huomioitu budjetissa.

Vuoden 2016 alusta alkaen valvontaeläinlääkärin tehtävät on järjestetty yhteisellä sopimuksella Lahden kaupungin kanssa. Nykyinen sopimus on voimassa 31.12.2018 asti.

Valvontaeläinlääkäri tekee 50 % työajastaan Hyvinkäällä ja 50 % Lahdessa. Valvontaeläinlääkäri on sijoitettuna n. puolet viikosta Hyvinkäälle ja puolet viikosta Lahteen. Valvontaeläinlääkäri arvioi itse tarpeen ja siirtyy toimipisteiden välillä tarvittaessa. Valvontaeläinlääkäri on molempien alueiden asiakkaiden tavoitettavissa joka arkipäivä. Valvontaeläinlääkärin palkka- ja muut kustannukset

korvataan valtion puolesta. Kulut, joita ei valtion puolesta korvata, jaetaan Lahden kaupungin kanssa. Valvontaeläinlääkärin tehtäviin kuuluu eläinten hyvinvoinnin valvonta sekä eläintautivalvonta.

Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus on liitteessä 4. Kartoituksen mukaan eläinlääkintähuollolle on Hyvinkäällä riittävät resurssit.

4.3.2 Henkilökunnan pätevyiden ja osaamisen varmistaminen

Henkilöstöä rekrytoitaessa kuvataan hakuilmoituksessa pätevyysvaatimukset tarkasti ja virkaan/tehtävään valittaessa tarkastetaan henkilön todistukset pätevyiden varmistamiseksi. Samalla varmistetaan, että valittavalla henkilöllä on riittävästi hallinnollista kokemusta tehtävään. Sijaisia palkattaessa varmistetaan eläinlääkärirekisterin julkisesta tietopalvelusta, että henkilö on oikeutettu harjoittamaan eläinlääkärin ammattia Suomessa.

Eläinlääkäreille kuuluvia työtehtäviä ei ole tarvetta antaa muille kuin eläinlääkäreille, koska eläinlääkintähuollolle on varattu riittävät resurssit. Asia on huomioitu tehtävienjaossa.

I kaupungineläinlääkäri osallistuu vuosittain eläinlääkärihygieenikkojen yhdistyksen koulutuspäiville (2 päivää). Lisäksi hän osallistuu Eviran ja aluehallintoviraston järjestämiin koulutus-, neuvottelu- ja työnohjauspäiviin (2-4 päivää), yksityisen sektorin järjestämiin koulutuksiin (2 päivää) sekä eläinlääkäripäiville (2 päivää).

II kaupungineläinlääkäri osallistuu vuosittain Suomen eläinlääkäripraktikkojen koulutuspäiville (2 päivää). Lisäksi hän osallistuu Eviran ja aluehallintoviraston järjestämiin koulutus-, neuvottelu- ja työnohjauspäiviin (1-3 päivää), yksityisen sektorin järjestämiin koulutuksiin (0-2 päivää) sekä eläinlääkäripäiville (2 päivää).

Valvontaeläinlääkäri osallistuu vuosittain aluehallintoviraston ja Eviran järjestämiin koulutuksiin eläinsuojelu- ja eläintautiasioissa (1-4 päivää). Lisäksi hän osallistuu muihin koulutuksiin (0-3 päivää) sekä eläinlääkäripäiville (1-2 päivää).

Kaikki eläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston järjestämiin kunnaneläinlääkärien neuvottelupäiviin 1-2 kertaa vuodessa.

4.4 Tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvät tiedot tallennetaan sähköisiin tietokantoihin. Valvontaeläinlääkäri pääsee etäyhteydellä Hyvinkään tietojärjestelmiin myös ollessaan Lahdessa. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tukemaan on rakennettu useita toisiinsa liittyviä tietojärjestelmiä.

Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä (Elvi) korvaa vaiheittain Eliten ja Elviksen. Valvontaeläinlääkärillä on käyttöoikeudet Elvikseen. Elvi tulee myös valvontaeläinlääkärien käyttöön vuoden 2019 alkuun mennessä. Valvontaeläinlääkäri osallistuu käyttökoulutukseen vuoden 2018 aikana.

TRACES on järjestelmä elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistamiseksi niin EU-maiden välisessä sisämarkkinakaupassa kuin tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista. Molemmilla kaupungineläinlääkäreillä ja valvontaeläinlääkärillä on tunnukset

TRACES-järjestelmään. Järjestelmään kirjataan vientitarkastukset ja se on apuväline tuontitarkastuksilla.

Kartturi-sovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteitä. Valvontaeläinlääkärillä on tunnukset sovellukseen.

Eläintenpitäjärekisteri on Eviran omistama eläintenpitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tarkoitettu tietojärjestelmä. Kunnan maaseutuviranomaisten käytössä olevalla sovelluksella rekisteröidään kaikki lammaskasvatusta, nauta-, sika- sekä vuohieläinten pitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjan pitäjät, mehiläisten ja kimalaisten pitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläinten pitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset. Eläintenpitäjärekisteriä käyttävät Evira, läänin- ja kunnaneläinlääkärit, ELY-keskukset sekä kunnan maaseutuviranomaiset. Valvontaeläinlääkärillä on tunnukset eläintenpitäjärekisteriin. Valvontaeläinlääkäri voi pyytää tietoja myös maaseutusihteeriltä.

Valvonnan viranomaisestrategian eli Eviranet on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Eviran toimialan viranomaisten välistä viestintää. Valvontaeläinlääkärillä ja I kaupungineläinlääkärillä on oikeudet Eviranetiin.

Nasevaan (nautatilojen terveydenhuollon seuranta järjestelmä) ja Sikavaan (sikaloiden terveysluokitusrekisteri) on tunnukset II kaupungineläinlääkärillä. II kaupungineläinlääkäriin praktiikkaohjelma on KliniQ. Valvontaeläinlääkärillä on tunnukset Kanavaan (internet-selaimella käytettävä tietojärjestelmä, johon kootaan Siipikarjaliiton salmonellanäytelepalvelun asiakkaiden siipikarjaparvia koskeva salmonellavalvontatieto).

Valvontaeläinlääkäri tallentaa valvontakohteet ja tarkastuskäyntinsä pöytäkirjat ja liitteet TerveKuu-järjestelmään.

Em. rekistereitä ja järjestelmiä pyritään käyttämään työssä tarpeen mukaan. Käyttökoulutukseen osallistutaan tarvittaessa.

4.5 Yhteistyö ja viestintä

Eläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston järjestämiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin useita kertoja vuodessa. Lisäksi pidetään yhteyttä aluehallintovirastoon tarvittaessa sähköpostilla ja puhelimella. Jokaisella viranhaltijalla on käytössään ajantasaiset vastuuhenkilöiden yhteystiedot.

Päävastuu viestinnästä ja tiedottamisesta on I kaupungineläinlääkärillä. Hän vastaa myös tiedonkulusta eläinlääkintähuollon ja muun ympäristöterveydenhuollon välillä. Eläinlääkärit kokoontuvat kahden kuukauden välein eläinlääkäripalaveriin, josta laaditaan muistio. Ympäristöterveydenhuoltoon tulee usein yhteydenottoja paikallislehdestä ja lehteen lähetetään tarvittaessa tiedotteita.

Toimialan ja tulosalueen yhteydenpito tapahtuu johtoryhmien välityksellä ja tarpeen vaatiessa tapahtuvin yhteydenotoin. Terveysviranomaisiin tapahtuvia yhteydenpitomuotoja ovat ruokamyrkytysten selvitystyöryhmän ja hygieniatoimikunnan kokoukset.

Viestinnästä kerrotaan tarkemmin kohdassa 2.5 ja häiriötilanteisiin varautumisesta kohdassa 5.

Valvontaeläinlääkäri toimii yhteistyössä Etelä-Suomen aluehallintoviraston, Eviran, poliisin ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Valvontaeläinlääkäri pyrkii myös mahdollisuuksien mukaan ylläpitämään yhteyksiä läheisten alueiden valvontaeläinlääkäreiden kanssa. Lisäksi valvontaeläinlääkäri on yhteydessä paikalliseen löytöeläintaloon. Valvontaeläinlääkäriin yhteystiedot löytyvät Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon internet-sivuilta yleisön tiedoksi. Myös eläinsuojeluyhdistys ja eläinsuojeluvalvojat ovat saaneet yhteystiedot ja välittävät eläinsuojeluilmoituksia tarpeen mukaan. Hyvinkään kaupungin ympäristöterveydenhuollon kotisivuilla ilmoitetaan eläinsuojeluun ja eläintauteihin liittyvistä ajankohtaisista asioista. Tarvittaessa ajankohtaisista asioista annetaan lehdistötiedote.

4.6 Maksut

Hyvinkäällä ei ole käytössä klinikkamaksua eikä eläinlääkäripalvelujen subventointia. Ympäristölautakunta on vahvistanut keskitetystä yhteydenottopalvelusta perittävien maksujen suuruudet.

4.7. Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläintautilainsäädännössä, eläinsuojelulainsäädännössä eläinten merkitsemis- ja rekisteröintilainsäädännössä, eläinten tuonti- ja vientivaatimuksissa, eläinten lääkitsemislainsäädännössä sekä helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa asetettuja päämääriä.

Valvonnan suuntaamisessa pyritään riskiperusteisuuteen ottaen kuitenkin huomioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Tarvittaessa suoritetaan jälkivalvontaa uusintatarkastuksin. Valvontaeläinlääkäri toteuttaa sekä ennalta suunniteltua valvontaa (terveysvalvontaohjelmat, ilmoitusvelvollinen toiminta) että epäilyyn perustuvaa valvontaa.

4.8 Eläinten terveyden valvonta

4.8.1 Eläintautivalmius

Valvontaeläinlääkäri huolehtii tautivalvonnan näytteenotosta ja muista mahdollisista toimenpiteistä tulosten selvityä. Valvontaeläinlääkäri huolehtii myös terveysvalvontaohjelmien mukaisesta näytteenotosta, mikäli alueella on ohjelmiin kuuluvia tiloja. II kaupungineläinlääkäri osallistuu valvontaan ilmoittamalla havaitsemistaan epäkohdista/epäilyistä valvontaeläinlääkärille. Valvontaeläinlääkäriin poissa ollessa II kaupungineläinlääkäri on vastuussa asian hoitamisesta ja hän ottaa yhteyttä läänineläinlääkäriin ja I kaupungineläinlääkäriin.

Valvontaeläinlääkäri hoitaa tarttuvien eläintautien epäilyt sekä tautitapaukset aluehallintoviraston sekä Eviran ohjeistuksen mukaisesti ja tarvittaessa I ja II kaupungineläinlääkärien avustuksella.

4.8.2 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Mikäli II kaupungineläinlääkäri työssään huomaa oireita tai tuotannon muutoksia, jotka viittaavat tarttuvan eläintaudin mahdollisuuteen, hän ottaa yhteyttä valvontaeläinlääkäriin ja läänineläinlääkäriin. Valvontaeläinlääkäri hoitaa tarttuvien eläintautien epäilyt sekä tautitapaukset aluehallintoviraston sekä Eviran ohjeistuksen ja määräysten mukaisesti.

4.8.3 Eläintautien ilmoittaminen

II kaupungineläinlääkäri toimittaa kuukausiyhteenvedon aluehallintovirastoon seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä. Zoonooseista ilmoitetaan terveydenhuollon johtajalle tai tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Mikäli heitä ei tavoiteta, ilmoitus tehdään tartuntatautien yhdyshenkilölle.

4.8.4 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Terveystarkastukseen liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystilasta. Hyvinkäällä on kaksi tilaa, jotka kuuluvat siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan.

Pitopaikkojen on erikseen liityttävä vapaaehtoiseen terveystarkastukseen aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella.

Valvontaeläinlääkäri valvoo vapaaehtoisessa terveystarkastuksessa olevia tiloja sekä käy tekemässä tarvittavat tarkastukset ja näytteenotot ohjelmaan liittyen. Valvontaeläinlääkäri suorittaa terveystarkastusta myös aluehallintoviraston määräysten mukaisesti.

Tällä hetkellä Hyvinkään alueella ei ole tiloja vapaaehtoisessa terveystarkastuksessa.

4.8.5 Muu eläintautivalvonta

Evira pyytää vuosittain seurantaohjelmien toteuttamista erillisen suunnitelman mukaan. Evira lähettää seurantaohjelmien toimeenpanosta erillisen kirjeen aluehallintovirastoille silloin, kun seurantaohjelmaa ei edellytetä suoraan kansallisen lainsäädännön nojalla. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettäviä seurantaohjelmia otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoista. Valvontaeläinlääkäri vastaa tautiseurannan edellyttämästä näytteenotosta, tietojen tallentamisesta ja tietojen toimittamisesta aluehallintovirastolle.

4.9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Jos epäillään Hyvinkäällä olevan laittomasti tuotuja eriä, valvontaeläinlääkäri tekee tarkastuksen. Mikäli tuonnin ehdot eivät täyty, aluehallintovirasto tekee asiaan liittyvät hallintopäätökset. Sisämarkkinavientiin liittyvät vientitarkastukset (lähinnä hevosille) tekee ja vientitodistukset myöntää II kaupungineläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri.

4.10 Tuonti EU:n ulkopuolelta

Mikäli aluehallintovirasto ilmoittaa kunnalle, että sinne saapuvassa tuote-erässä tai eläimessä epäillään eläintautiriskiä tai laitonta tuontia, tarvittavat toimenpiteet hoitaa valvontaeläinlääkäri. Asiassa noudatetaan aluehallintoviraston ja Eviran ohjeita.

4.11 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvoo pääasiallisesti valvontaeläinlääkäri. Myös kaupungineläinlääkärit, terveystarkastajat sekä poliisi osallistuvat valvontaan. Lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksin. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelusäädöksiä on rikottu, viranomaisen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin. Jos eläinsuojelulakia on rikottu, valvontaviranomaisen on viipymättä tehtävä asiasta ilmoitus poliisille.

Eläinsuojelutarkastuksista tehdään pöytäkirja, jonka kopiot toimitetaan myös aluehallintovirastoon. Annettuja määräyksiä valvotaan uusintatarkastuksin.

Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, eläinsuojeluviranomainen voi ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten.

4.11.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinten hyvinvoinnin valvonta painottuu epäilyyn perustuviin eläinsuojelutarkastuksiin. Epäilyyn perustuvat tarkastukset voidaan tehdä kunnaneläinlääkäreiden tai muiden eläinlääkäreiden, paikallisen eläinsuojeluvalvojan tai tavallisen kansalaisen ilmoituksen perusteella. Hyvinkään alueella tehdään noin 65 tarkastusta vuodessa. Valvontaeläinlääkäri on vastuussa tarkastusten tekemisestä, hän ei ole asiakassuhteessa tarkastettaviin.

4.11.2 Luvan- tai ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta tarkastetaan riskinarvioinnin perusteella 1-3 vuoden välein. Hyvinkään alueella ilmoituksenvaraisia kohteita on 40 kpl.

4.12 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Alueella ei ole sivutuotteita käsitteleviä laitoksia. Alueella toimii kaksi liha-alan ja yksi kala-alan laitosta sekä kananmunapakkaamo, joissa syntyy ja tilapäisesti varastoidaan sivutuotteita.

Tiloille muista syistä tehtävien tarkastuskäyntien ja sairaskäyntien yhteydessä kiinnitetään huomiota sivutuotteiden hävitystapoihin.

Laitosten ja myymälöiden valvonnan yhteydessä tarkastetaan omavalvontasuunnitelmasta, että sivutuotteiden hävittäminen tapahtuu määräysten mukaisesti. Mikäli laiminlyöntejä havaitaan, lievissä tapauksissa annetaan ohjeita ja kehoitus asian korjaamiseksi määräajassa. Tarvittaessa ryhdytään hallinnollisiin pakkotoimiin.

Haaskarekisteriä pidetään ja tarvittaessa tarkastetaan, että haaskakirjanpito on asianmukainen eikä haaskalle ole viety kiellettyjä sivutuotteita. Jos tarkastuksella havaitaan, että haaskalle on toimitettu kiellettyjä sivutuotteita, annetaan määräys niiden poistamiseksi ja hävittämiseksi asianmukaisella tavalla. Suunnitelman laatimishetkellä Hyvinkään alueella on yksi ilmoitettu haaskatoimija.

4.13 Täydentävien ehtojen valvonta

Mikäli valvontaeläinlääkäri eläinsuojelutarkastuksella tai I kaupungineläinlääkäri maitohygieniatarkastuksella havaitsee mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä, hän ilmoittaa asiasta aluehallintovirastolle. Yleensä ilmoittaminen tapahtuu lähettämällä tarkastuskertomus tiedoksi aluehallintoviraston vastuuhenkilölle.

4.14 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Hyvinkään kaupungilla on yksi virkavastuulla toimiva praktikkoeläinlääkäri, jonka tehtäviin kuuluu pelkästään peruseläinlääkäripalvelujen antaminen. Tätä varten hänellä on käytössään vastaanottotilat pieneläinten hoitamiseksi. Tilat on varustettu peruseläinlääkäripalvelun edellyttämin varustein (ml. ultraäänilaitte ja happigeneraattori). Lisäksi praktikolla on käytössään avustajan palveluja 0,4 henkilötyövuotta. Praktikoin loman ja muiden poissaolojen ajaksi palkataan sijainen.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Hyvinkäällä on yhdeksän nautatilaa, joista kuudella tilalla on terveydenhuoltosopimus yksityisen eläinlääkärin kanssa. Kaupungineläinlääkärillä olisi pätevyys ja resurssia hoitaa kaikkien terveydenhuoltosopimukset tarvittaessa. Hyvinkäällä on kaksi sikatilaa, joista yhdellä on terveydenhuoltosopimus kaupungineläinlääkärin ja yhdellä yksityisen eläinlääkärin kanssa.

Hevospraktiikkaan on runsaasti yksityistä tarjontaa. Alueella toimii mm. erikoiseläinlääkäripalveluja tarjoava Hyvinkään hevossairaala. Nautapraktiikassa on myös yksityistä tarjontaa kiireettömiin tapauksiin.

Ajanvaraus ja kiireellinen eläinlääkäriapu

Hyvinkään II kaupungineläinlääkäri antaa eläinten omistajille puhelimitse neuvoja kotieläinten terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa jokaisena arki-aamuna klo 8.00-9.00 välisenä aikana. Eläinlääkäri ottaa samalla ajanvarauksia eläinlääkärikäynnille.

Hyvinkään II kaupungineläinlääkäri hoitaa myös kiireelliset potilaat virka-aikana. Järjestely perustuu priorisointiin ja ajanvarauksen joustavuuteen. Runsaan yksityisen tarjonnan vuoksi resurssi on riittävä. Virka-ajan ulkopuolella kiireellinen apu on turvattu päivystyssopimuksella Hämeenlinnan kaupungin ja Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymän kanssa. Päivystysalueella päivystää 6 eläinlääkärinä (Hämeenlinna 3, Riihimäen seutu 2 ja Hyvinkää 1). Yhteydenottoja varten on keskitetty maksullinen puhelinpalvelu, joka siirtää puhelun päivystysaikana päivystävälle eläinlääkärille ja virka-aikana opastaa soittajan kunnaneläinlääkärille.

Suurelän- ja pieneläinpäivystyksiä ei ole eriytetty. Suurelänpäivystys olisi eriytettynä liian hiljainen vähäisten sairastapausten vuoksi.

Toimitilat ja välineresurssit

II kaupungineläinlääkärillä on käytössään pieneläimiä varten vastaanottotilat, joissa on odotushuone, toimenpidehuone ja toimisto. Kaupungin siivouspalvelu hoitaa tilojen päivittäisen siivouksen. Eläinlääkärillä on käytössään peruseläinlääkäripalvelujen antamiseen tarvittava varustus.

Yksityinen palveluntarjonta

Kaupungin alueella on runsas yksityinen palveluntarjonta. Hyvinkään hevossairaalassa työskentelee yhteensä 8-9 eläinlääkärinä. Lisäksi kaupungissa toimii kaksi pieneläimiä hoitavaa klinikkaa, joissa toimii 2-3 eläinlääkärinä molemmissa. Tämän lisäksi alueella toimii useita (3-4) yksityiseläinlääkäreitä maaseutupraktiikassa.

Valitusten käsittely ja toiminnan kehittäminen

Eläinlääkintähuoltoa koskevat valitukset ohjataan I kaupungineläinlääkärille ja tarvittaessa ympäristötoimenjohtajalle tai toimialajohtajalle. He päättävät tarvittavista toimenpiteistä. Mahdolliset korvausvaatimukset ratkaisee toimialajohtaja 5 000 € saakka. Sen yli menevät vaateet ratkaisee ympäristölautakunta 10 000 € saakka. Mikäli valittaja syyttää eläinlääkärinä toimenpidevirheestä, pyydetään ennen asian ratkaisua tarvittaessa lausunto eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Asiakaspalautteesta pidetään kirjaa ja kehittämistarpeet pyritään ottamaan resurssien puitteissa huomioon suunnitelmia päivitettäessä. Asiakaspalautteen ja mahdollisten valitusten sekä aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien perusteella toimintaa ja suunnitelmia päivitetään ja kehitetään.

4.15 Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman 2015-2019 painopisteet

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa 2015-2019 kuntien painopisteenä vuodelle 2018 on sivutuotteiden sisämarkkinakaupan valvonta. Hyvinkäällä ei ole sivutuotteiden sisämarkkinakauppaa harjoittavia toimijoita.

4.16 Seuranta, arviointi ja raportointi

Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arviossa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä, painopistealueiden huomioiminen ja voimavarojen riittävyys. Edellisen vuoden suunnitelman toteutumisen arviointi huomioidaan seuraavan vuoden suunnitelmaa tehdessä. Myös aluehallintovirastolta ja mahdollisilta muilta tahoilta saatu palaute huomioidaan seuraavan vuoden suunnitelmassa.

Arviointi käsitellään viimeistään maaliskuun ympäristölautakunnassa ja lähetetään maaliskuun loppuun mennessä sähköisesti aluehallintovirastolle. Valvontatiedot raportoidaan Eviran laatimalla lomakkeella.

5. Häiriötilanteisiin varautuminen

5.1 Toiminta häiriötilanteissa

Ympäristöterveydenhuollolla on yksikkökohtainen häiriötilannesuunnitelma.

Häiriötilannesuunnitelma sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen häiriötilanteisiin varautumisesta ja siitä, miten yhteistyö eri viranomaistahojen, toimijoiden ja laitosten kanssa on järjestetty.

Häiriötilannesuunnitelmassa on pyritty ennakoimaan häiriötilanteet mahdollisimman tarkasti ja laadittu tarkat toimintaohjeet häiriötilanteiden varalta. Ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelma on osa Hyvinkään kaupungin valmiussuunnitelmaa.

Ympäristöterveydenhuolto osallistuu vuosittain Hyvinkään Veden valmiusharjoituksiin. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto osallistuu valtakunnallisiin, alueellisiin ja kaupungin omiin valmiusharjoituksiin aina kun niitä järjestetään.

5.2 Epidemioiden selvittäminen

Ympäristölautakunta on terveydensuojeluviranomaisena nimennyt ruokamyrkytysten selvittämistä varten työryhmän (ks. kohta 3.2.12). Ruokamyrkytyssepidemioiden selvitystyöryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa ja aina tarvittaessa.

Ruokamyrkytyssepidemian selvittämisen kulku ja selvitystyöryhmän tehtävät sekä jäsenten työnjako kuvataan laatujärjestelmän ohjeessa ”Ruokamyrkytyssepidemioiden selvittäminen”.

6. Suunnitelman toteutumisen arviointi

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi hyväksytään vuosittain helmi-maaliskuussa ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan toimialakohtaisesti. Arviointia tehdään myös sen suhteen, miten voimavarojen jakautuminen eri sektoreille käytännössä toteutui.

Mikäli suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ei saavuteta, toteutumisen arvioinnissa tuodaan esille mahdollisia syitä.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikön saamat tulot arvioidaan sektorikohtaisesti ja erikseen suunnitelmallisen valvonnan tulojen ja muiden tulojen osalta.

Toteutumisen arvioinnin tulokset toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon, joka toimittaa ne edelleen keskusvirastoille.